

Rosemary Clark

TALSMBOLIK I EGYPTEN

VisionsNettet

www.visionsnettet.dk

TALSYMBOLIK I EGYPTEN

Rosemary Clark

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

Talsymbolik i Egypten

Af Rosemary Clark
Fra *The Sacred Tradition in Ancient Egypt*

(Oversættelse Thora Lund Mollerup & Erik Ansvang)

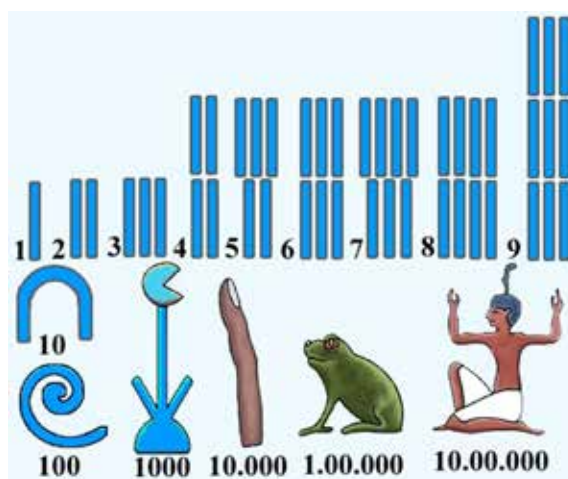
Pythagoras – personen med bogen – i Raphael-skolen i Athen

Den græske Pythagoras-tradition beskriver nogle universelle principper for tal, og tallenes symbolik var helt sikkert kendt af de gamle egyptere og af de mennesker, der arbejdede for dem – ikke som abstraktioner, men som logiske, visuelle udtryk. Templearkitekturen bekræfter det, og det samme gør associationer af bestemte tal i forbindelse med Neterus¹ (gudernes) aktiviteter i egypternes myter og symbolik.

Først skal et indviklet spørgsmål undersøges, for var egypterne mon polyteister eller monoteister? Det er et spørgsmål, der skaber store problemer for nutidens egyptologer. Troen på ét, universelt, kausalt princip findes ved roden af de fire store kosmogonier. Gudernes familier, der udstrømmer fra én kilde, er kernen i alt religiøst og kulturelt. Neteru befandt sig inden for rammerne af familiegruppen og dens relationer til andre guddommelige principper. Guderne var i en evig tilstand af bevægelse. Og derfor kan man sikkert sige, at egypterne havde begge overbevisninger – både den polyteistiske og den monoteistiske. Men periferisk betragtet

¹ Neteru er et ord, der sædvanligvis oversættes med "guder". Et andet ord, der ofte benyttes, er "Neter". Neter er den individuelle guddom for et sted eller for en aktivitet.

ser det ud som om egypternes verdenssyn i bund og grund var polyteistisk, og at filosofien i Egypten derfor generelt var imod ét-guds-tænkningen.²

Monaden

Princippet om én eller enhed kommer til udtryk i Pythagoras idé om *monaden*.³ I den egyptiske kosmologi er monaden en betegnelse for livskraftens oprindelige tilstand i urtiden. Skabelsen er antydnet, men den er endnu ikke kommet til udtryk. Hele potentialet rummes i monaden, og det er dens opgave at udklække alle muligheder, før tiden er inde til at manifestere sig og komme til udtryk. Det fører til princippet om duaden⁴ i talsymbolikken.

Matematik blev udviklet og brugt i det gamle Egypten ca. 3000 f.Kr. til ca. 300 f.Kr.

² Erik Hornung: "Det er åbenbart unaturligt for egyptiske guder at blive defineret præcist. Deres væsen har en flydende tilstand, som vesterlændinge ikke er vant til. Den undslipper enhver dogmatisk og definitiv definition, og den kan altid udvides eller yderligere differentieres. Kombinationerne, som guderne skaber med andre guder, er midlertidige i mange henseender, og de kan gå i opløsning når som helst. Deres flydende væsen giver ikke plads til monoteisme, som er baseret på utvetydige definitioner". (Opfattelser af Gud i det gamle Egypten. Cornell University Press: Ithaca NY, 1996, s. 99.)

³ Monade er iflg. den tyske filosof Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716) et åndeligt kraftcenter, der består af usammensatte substanser uden udstrækning, og som derfor er af åndelig art. Monaden er en udelelig enhed i et hierarkisk system. Ordet blev brugt af Pythagoras og Euklid om enhed i matematisk betydning, og Platon brugte det om idéerne. Også inden for den alkymistiske tradition optræder ordet som betegnelse for den enhed, der ligger bag naturens virkninger.

⁴ Duade betyder tofoldighed, dvs. en gruppe, der består af to enheder af samme type. Duade benyttes nogle gange om atma-buddhi, når bevidsthedsaspekterne betragtes som en tofoldighed.

Duaden

Duaden eller dualiteten udtrykker idéen om adskillelse og polarisering – eller "opposition". I egyptisk kosmologi er duaden et almindeligt begreb, og det forekommer i relieffer med motiver og funktioner, der danner par – f.eks. mandlige og kvindelige, pluspol og minuspol, aktive og passive, himmelske og jordiske osv. Det, der er anderledes ved den egyptiske duade, er, at den som regel refererer til komplementære kræfter i stedet for modstridende. Princippet om enhed eller syntese ligger også implicit i den egyptiske idé.

Triaden

Triade⁵ betyder trehed eller trefoldighed. Triaden er et hyppigt motiv i egyptisk ikonografi.⁶ Triaden repræsenterer afslutningen på den proces, der opstår fra monaden, og som syntetiseres i duaden plus en synkronisering af relaterede kræfter. Triade betyder også udveksling af energi og balance som et kreativt udtryk. I en "familie" er det udtryk for et specifikt indflydelsesområde. (Se side 12).

Kvadratet

Kvadratet, firtallet eller firfoldighed findes i både himmelske og jordiske verdener, og firtallet angiver materialisering af bestemte kræfter. Kvadratet betyder opretholdelse af naturlige kræfter f.eks. i motiver som de fire vinde. Princippet om at opretholde, beskytte og bevare er også knyttet til firtallet, som f.eks. manøvrerne i Himlen (urhavet) ved hjælp af de fire styreårer.

Ogdoaden afbildet i et relief i Dendera-templet

Ogdoade

Ogdoade henviser til ottetallet og ottehed. Ogdoade er en gudfamilie på otte. Ogdoade betyder "den ottefoldige". I den egyptiske mytologi henviser ogdoade til en såkaldt ottegudekreds. Ogdoaden består af otte guder, som i Hermopolis blev betragtet som de primære skaberguder. Ogdoaden er relateret til kvadratet, som angiver sammensætningen af enten fire par eller to firfoldigheder. Til gengæld repræsenterer ogdoaden livets 4-dimensionale tilstand, som er et spejlbillede af Himlen og Jorden.

⁵ Triade er en gruppe, der består af tre enheder – jf. trimurti og Treenighed.

⁶ Ikonografi er en kunsthistorisk disciplin, der beskæftiger sig med kunstværkers motiver, allegorier og symbolik.

Fem faraoniske kroner

Fem

Fem er et tal, der er specielt for den faraoniske rolle. Faraoen eller den kongelige person fik i alt fem navne og fem kroner, som hver repræsenterede kongemagtens vigtige funktioner, der gik ud på at opretholde orden, enhed og kontinuitet mellem den fysiske og den åndelige verden. Faraoniske monumenter består konsekvent af fem nicher eller kamre, som var indrettet til funktionerne i form af statuer og offerritualer, der var beregnet til at opretholde den guddommelige herskers femdobbelte funktioner. Skiftevis opretholdt de fem "phyles" eller præsternes skiftehold, ceremonierne hellige tidsplan i de fem kamre samt i templet og graven.

Månens syv faser

Hebdomade

Hebdomade betyder syvhed eller syvfoldighed. I gnostiske systemer er det en betegnelse for skaberguden eller gudens natur. Hebdomaden kan være en gud for de syv Himle, eller den gud, der udtalte det skabende Ord, som gnostikerne betragtede som den lavere guddommelige sfære, og ikke den unævnelige ogdoade, som betyder ottehed eller ottefoldighed. Den syvfoldige symbolik repræsenterer tilsyneladende Neterus kvaliteter og rettigheder, som de overdrager til menneskeheden. I naturen er syv forbundet med en række naturlige cyklusser, som f.eks. Månens faser på syv dage gange fire. Man finder symbolikken i Hathors (Het-Hers) motiver, og i skaberguden Khnum's aktiviteter, hvor han skaber syv versioner af faraoens Ka (astrallegeme). Og i de syv begravelseshylstre – dvs. de tre kister, de tre skrin og sarkofagen, der repræsenterer "Evhighedens Hus" i graven. Syvtallet er også forbundet med den syv til fjorten dages begravelsescyklus med ofringer og bønner til de afdøde, som var forløber for de kristnes novene⁷ i senere tider.

Khnum former en Ka i ler

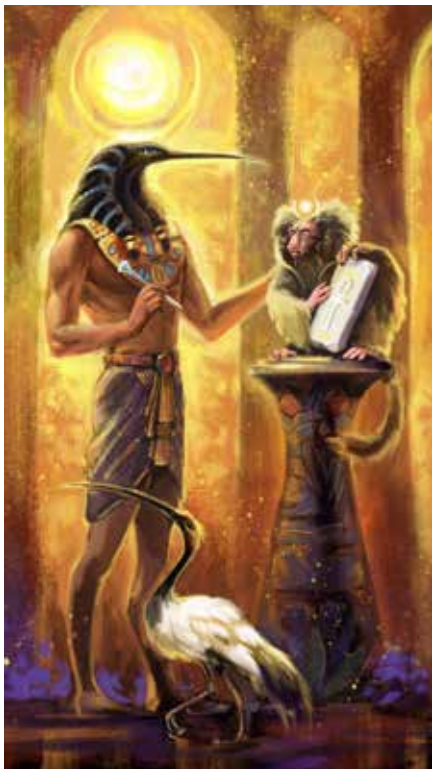
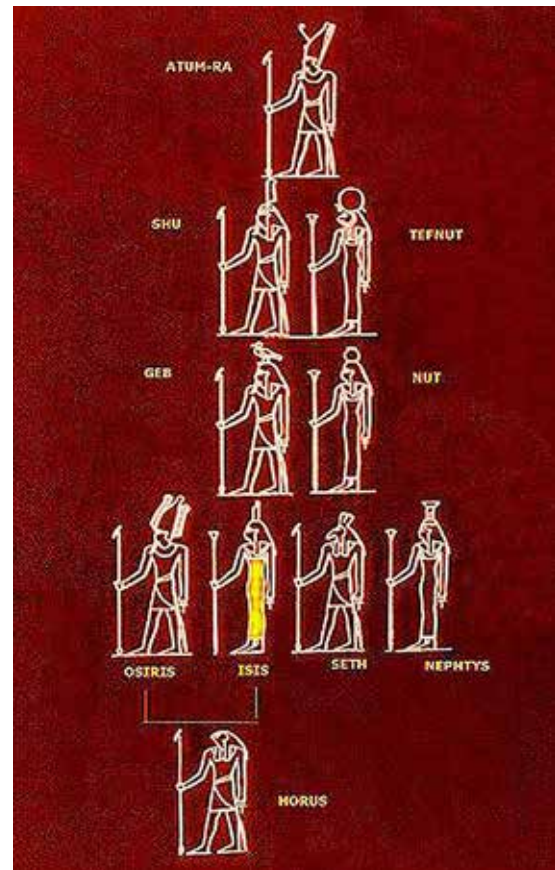
⁷ Novene vil sige katolsk bøn eller andagt, som holdes ni dage i træk.

Enneade

Enneaden betyder nihed eller nifoldighed. Enneaden er en niguidekreds – dvs. en gudegruppe eller -familie på ni. Den repræsenterer manifestation af alle mulige egenskaber i en kosmisk familie eller et kosmisk princip.

Den pythagoræiske filosofi påstår, at alle potentielle rytmer kan reduceres til ni, og konceptet kan spores tilbage til indvielsestraditionen hos de gamle grækere – en tradition, de havde lært i Egypten.

Egypterne formulerede det på mange måder. I alle de lande, som man ved var under den guddommelige faraos herredømme, var han "hersker over ni 'bows' (regioner)". Tallet ni blev ofte brugt i signifikante skrifter, hvor det betød "mange" eller "myriader" i kronologisk tid.

Andre tal

Et andet væsentligt tal i den egyptiske gudeverden er titallet. Det er tidsmæssige og rummæssige symboler. Desuden skal tolv tallet nævnes, for det er opstået af en kombination af triaden og kvadratet (3x4), som repræsenterer kræfter i cyklisk manifestation. Ti og tolv skaber tallet toogtyve – et tal, der spiller en vigtig rolle i den kosmologiske struktur i det gamle Egypten.

Toogtyve kommer kunstnerisk og arkitektonisk til udtryk en række hellige steder. De repræsenterer de toogtyve oprindelige nomer⁸ (provinser) i Nedre-Egypten. Tallet svarer også til antallet af elektroencefalografiske⁹ knudepunkter i menneskets hjerne. Det betegner de tolv stjernetegn i zodiaken og de ti planeter, som kommer til udtryk i de toogtyve illustrationer i tarotkortenes Major Arcana. Tallet er derfor udtryk for en fuldkommen cyklus af energimæssig og stoflig manifestation.

Tallene fireogtyve og otteogtyve findes også i egypt-

⁸ Nome er en region eller et administrationsdistrikt i Egypten. Ordet stammer fra det græske "nomos", der betyder "region". Nomen afgrænses af naturlige markeringer i landskabet, og den er desuden personificeret af en lokal guddom eller skytsånd. Hver nome blev styret af en nomarch.

⁹ Et elektroencefalogram er en EEG-udskrift med kurver, der registreres ved elektroencefalografi.

tisk symbolik, og normalt er det i forbindelse med naturlige fænomener og processer, hvor et helligt område indvies. Søjlerækkerne i templets søjlehaller består ofte af fireogtyve søjler, der symboliserer Osiris' (Asars), rygsøjle, som igen var blevet samlet, efter at den onde Seth havde dræbt sin bror, skåret ham i stykker og spredt delene. Det er det arketyperiske symbol på genfødsel. Tallet omfatter syv halshvirvler, som svarer til fortidens syv planeter, de tolv brysthvirvler, der symboliserer de tolv stjernetegn i zodiaken, og fem lændehvirvler, der repræsenterer naturens fem elementære kræfter. Man kan heller ikke ignorere korrespondancen mellem tallet fireogtyve og dagens opdeling, for i oldtiden var egypterne de første til at foretage denne opdeling i skikkelse af en procession på fireogtyve guddomme, som indvarslede hver time. Otteogtyve er et helligt tal for Osiris, og det forbinder guddommen direkte med månekalenderen.

De seksogtredivede dekaner

En af de ting, der adskiller den egyptiske religion fra alle andre, er, at egypterne konsekvent var orienteret mod himlen snarere end mod Jorden. Man kan se, hvordan den hellige astronomi var den hellige videnskabs supplerende sprog, og desuden havde man naturligvis hieroglyfskriften. Zodiaken – selv om den adskiller sig fra den måde, den bruges i nutiden – har spillet en særdeles vigtig rolle i både de åndelige og praktiske forhold.

Zodiaken er et 360° cirkulært kredsløb, som kaldes "ekliptika" i astronomien og astrologien. Ekliptika er den bane, som planeterne følger kontinuerligt, når de kredser omkring Solen. I den nuværende tidsalder er den opdelt i tolv afdelinger, der dannes af stjerner eller stjernebilleder, som har relationer til den græske og romerske mytologi. Egypterne delte deres zodiak i seksogtredivede afdelinger, som grækerne kaldte "dekanoi". I ental hedder det "dekan", som betyder "tiende" eller en "enhed af ti". Hver dekan blev afbildet som en guddom, der blev omhyggeligt beskrevet i både templet og graven som et system til opmåling af tid. Det blev betragtet som noget, der var religiøst, men samtidig særdeles præcist og effektivt.

Det er meget vigtigt, at de seksogtredivede dekan-guder og de toogfyrre Neteru sammen opsummerer de otteoghalvfjerds hellige principper i forbindelse med de traditionelle tarotkort. De stammer fra hermetikken, og tarot-illustrationerne symboliserer arketyperiske kræfter, som er aktive i menneskets liv. Hensigten var, at de i tidernes løb skulle bruges som et system til åndelig vejledning, og esoteriske legender fortæller, at illustrationerne blev fabrikeret som spillekort, fordi menneskets trang til spil aldrig vil ophøre – og det er derfor en garanti for systemets overlevelse.

De toogfyrre Neteru

Uafhængig af tid og sted udgør de toogfyrre principper altid en struktur, og herfra kommer den egyptiske kosmologi til udtryk. Tallet toogfyrre er et helligt udtryk for den kosmiske sandhed, det guddommelige liv og den naturlige harmoni i kunst og litteratur. Der er toogfyrre hellige nomer eller distrikter i dobbeltriget – toogtyve i Øvre-Egypten og tyve i Nedre-Egypten. Distrikterne blev betragtet som landets "navler". Hvert distrikt havde en lokal skytsånd, der var forbundet med et himmelsk modstykke – dvs. en af de toogfyrre Neteru.

Landets identifikation med åndelige principper er bestemt ikke enestående hverken for oldtidens tankegang eller for dens kulturer, hvor den højeste æstetik var selve naturen. For egypterne var den fysiske verden et udtryk for helligt liv, og det skulle ikke tages for givet. En hymne til den almægtige flod Nilen, som giver liv til landet, skaber følgende høje tilbedelse og respekt:

Man giver til alle Neteru det, Hapi¹⁰ har fremskaffet, den mægtige i sin hule, hvis navn er ukendt for de, der er på de lavere niveauer. O du, der lovpriser Neterus storhed – respekter med ærefrygt alt, hvad Hapi har gjort. Han er den universelle herre, der opretholder begge bredder.

Papyrus Sallier II: "Hymne til Hapi"

¹⁰ Hapi var Nilens gud. Hapi, Hep og senere Hap er et navn, som man mener oprindeligt blev givet til floden af de prædynastiske egyptere.

Navnene på Neteru og deres tilknyttede nome-skytsånder er nogle gange blevet udskiftet, og nogle ældre gudfamilier er i nogle tilfælde blevet omstruktureret med supplerende forbindelser pga. det, egyptologer kalder "absorption" eller "erobring". Men fænomenet kan forklares med de mere specifikke funktioner og udtryk, som Neteru fik i tidens løb, og derfor var der ikke tale om tab af deres almindeligt kendte kvaliteter.

Dommens Hal

I Egyptens moralske litteratur kommer de toogfyrre synder til udtryk i det man kalder, det "negative skriftemål", som er den afdødes tilståelse vedr. ærlig og moralsk adfærd, og de toogfyrre erklæringer skulle helst kunne indledes med: "Jeg har ikke". Det skulle også reciteres af den indviede i overværelse af toogfyrre dommere, som skulle bedømme skriftemålets sandhed. De var den øverste Neters funktionærer, som reelt repræsenterede Maat – gudinden for lov, orden og sandhed. I tilfældet med dommerne repræsenterer antallet på toogfyrre de muligheder, som menneskets adfærd kan komme til udtryk i moralsk form.

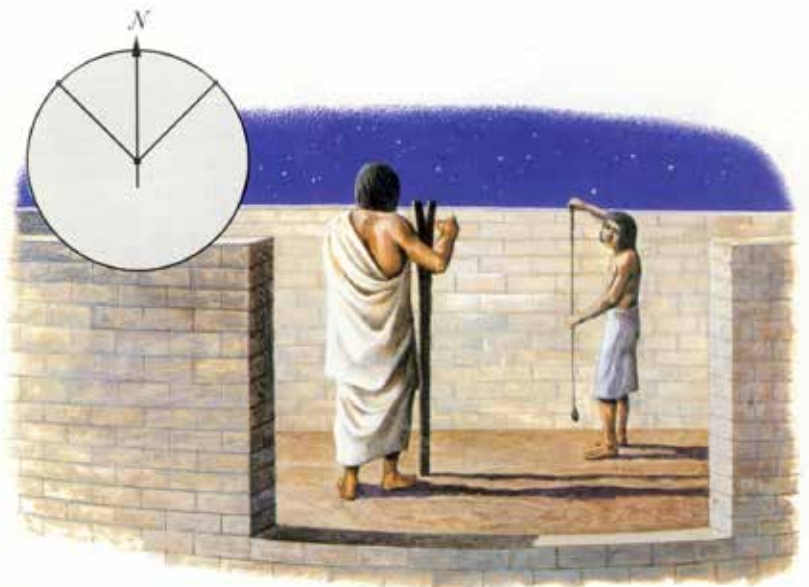

Egypterne oplevede menneskelivet som et udtryk for alle de muligheder, der var legemliggjort af Neteru. Synspunktet er blevet omtalt i nutiden af en række kendte og respekterede forskere, herunder psykoanalytiker Carl Gustav Jung¹¹ (1875-1961) og Joseph Campbell¹² (1904-1987) (billedet), som begge påstod, at de kosmiske principper i de gamle civilisationer i virkeligheden repræsenterer arketyperiske kræfter i menneskets psyke eller muligheder, der stammer fra sjælen. Set i det lys

11 Carl Gustav Jung var schweizisk psykiater og ven af Sigmund Freud. Jung udviklede dybdepsykologien, også kendt som analytisk psykologi.

12 Joseph Campbell var amerikansk professor i mytologi, forfatter og foredragsholder. Han var bedst kendt for sit arbejde inden for komparativ mytologi og komparativ religion.

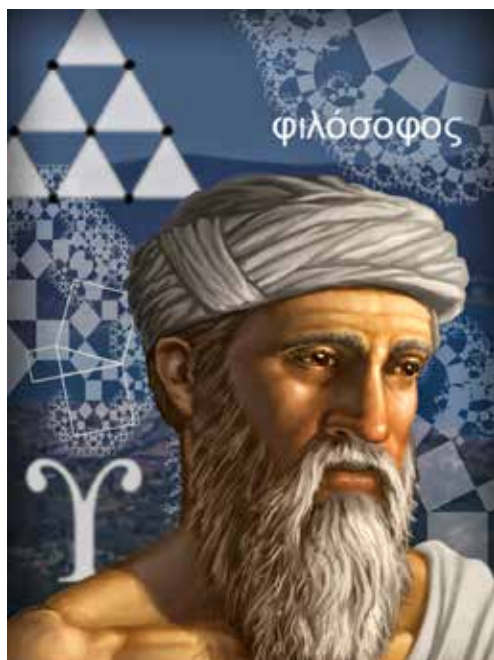
symboliserer Egyptens Neteru også den deraf følgende brug af åndelige energier. De påpegede, hvordan bestemte funktioner i menneskets organisme kan forbedres og forædles, hvis man arbejder bevidst med de kræfter, de repræsenterer.

Hellig astronomi

Neterus toogfyrre principper repræsenterer en skabelon, som manifesterer sig på en lang række erfaringsniveauer – eksempelvis Egyptens hellige geografi (navnene), de toogfyrre dommere, der afgjorde sandheden (etik), og de toogfyrre Neteru eller guddommelige billeder (menneskelige kræfter og kvaliteter) – blot for at nævne nogle få.

Toogfyrre er et multiplum af syv. Alle drægtighedsperioder i pattedyrs liv er underlagt månecykluserne, der er relateret til syv. Men tallet toogfyrre symboliserer også Solens forholdsmæssige afstand til Saturn – den sidste af de naturlige kræfter i den hellige astronomi.

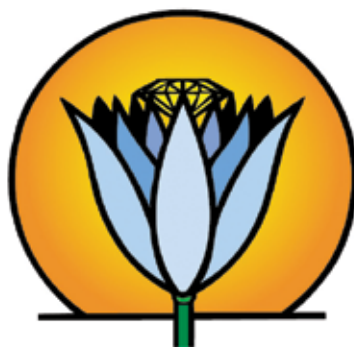

Pythagoras

De gamle egyptere brugte, hvad der senere kan beskrives som den pythagoræiske progression, som fastsætter numeriske proportioner og tilsvarende kvaliteter til hver af de kendte "planeter". Hvis man begynder med Solen, hvor der sættes lighedstegn mellem enhed eller tallet ét i den hellige astronomi, har man et udtryk for ånd og bevidsthed. Planeterne er udstrålet fra Solen, og de repræsenterer derfor de kræfter og kvaliteter, som man bruger, når man vil udtrykke den solare funktion. Merkur, den planet, der er tættest på Solen, symboliserer intelligens eller tallet syv. Venus er indbegrebet af princippet om tankeforbindelser eller tallet fjorten. Jorden/Månen regulerer princippet om følelser eller tallet enogtyve. Mars repræsenterer princippet om handling og tallet otteogtyve. Jupiter personificerer vækst og tallet femogtredive, mens Saturn står for en manifestationscyklus eller afslutning og tallet toogfyrre.

Den egyptiske triade Osiris, Horus-barnet og Isis – eller Faderen, Sønnen og Moderen – som de første kristne kopierede og kaldte Faderen, Sønnen og Helligånden. Faderen symboliserer ånden, Moderen symboliserer stoffet (æteren) og Sønnen symboliserer bevidstheden.

VidsomsNettet

www.vidsomsnettet.dk